

(Erudiens nos etc.) Tertio eius operationem ibi. (Qui dedit etc.) Sclerum est autem quod gratia ipso portat misericordiam: quod gratia est de eo quod gratis datur: et quod gratis datur hoc misericorditer datur. Misericordia autem semper in deo fuit: tamen olim circa homines latebat. ps. Domine in celo misericordia tua etc. Ante christum. n. omnes quantum ad quod essent iusti erant sub damnatione: sed christo filio dei carne assumente apparuit gratia. p. me. t. i. 3. Et manifeste magnum est pietatis sacramentum quod manifestatum est in carne etc. ps. Qui sedes super cherubin manifestare etc. Sed quanto gratia est potentior tanto eius gratia magis desideratur. Unde gratia dei desideranda est. Et hoc est quod dicitur (Gratia dei.) Itaque est ad saluandum. Unde dicitur (Et saluatoris nostri.) Esa. 51. Salus autem mea in sempiternum erit etc. Hec autem gratia non proponitur vni solummodo populo iudeorum sicut olim: sed omnibus hominibus. Esa. 40. Videbit omnis caro pariter quod os domini locutus est. Esa. 52. Et videbunt omnes fines terre salutare dei nostri. p. timo. z. Vult omnes homines saluos fieri etc. Et potest dici quod in natiuitate christi apparuit hec gratia dupliciter. Uno modo et per quod per maximam dei gratiam datus est nobis. Unde eius acceptio cum sit operatio totius trinitatis attribuitur tamen spiritualiter spiritui sancto quod est principium gratiarum. Et hec gratia apparuit omnibus hominibus et spiritualiter homini christo Jo. 1. Plenum gratie et veritatis. Ex hac gratia vero est secuta instructio humani generis: quod ante christum fuit mundus in ignorantia et heresi. Esa. 9. Plusquam ambulabat in tenebris vidit lucem magnam. Unde dicitur. (Erudiens nos.) s. sic homo erudit filius. De duobus autem erudiuit nos: quod duo necessaria sunt homini. s. bonum opus et recta intentio. Primo ostendit quod christus nos de peccato erudiuit. Secundo dicitur ibi (Expectantes etc.) dicitur ergo. Ut abnegantes etc. Notandum est quod dicitur impietatem et seclaria desideria: quod omnia peccata vel consistunt in his que sunt directe contra deum que dicuntur peccata impietatis. Pietas. n. proprie est. s. quas colimus parentes et patriam: sed quod deus est principalis pater noster: id per tinet ad cultum dei pietas. Job. 28. Sed contra aliam linguam vbi nos habemus sic. Ecce timor domini ipsa est sapientia. Ecce pietas ipsa est sapientia etc. Et id peccata contra deum dicuntur esse impietates Ro. 1. Reuelat. n. ira dei de celo super omnem impietatem etc. Et ibi loquitur de idolatria. Vel consistunt in abusu temporalium et hec sunt secularia desideria. Est autem seculum spatium mensuras propter reprobos. Unde per secularia intelliguntur res seculares et omnia peccata que in proximum committuntur vel in se per eorum abusus. Deinde cum dicitur. (Sobrie etc.) Ostendit quod boni faciamus. Et dicitur. (Sobrie.) Quantum ad se iuste ad proximum: pie ad deum. Sobrie ad se quasi mensurate. Bria. n. mensura est: et hoc est si homo cum mensura rationis vult exterioribus rebus et propriis passionibus. Unde sobrietas accipitur per quolibet mensurato vult reprobos exteriorum et extrinsecarum passionum. Sap. 8. Sobrietatem. n. et sapientiam docet et iustitiam et virtutem quod nihil vtilius est in vita hominum. Iuste ad proximum. ps. Iustus dominus et iustitiam dilexit etc. Pie ad deum. p. timo. 4. Exerce te ad pietatem. Deinde cum dicitur. (Expectantes etc.) Instructum est de fine que consistit in duobus. s. gloria anime in morte. Alii in gloria corporis in aduentu christi. Jo. 5. Venit hora in qua omnes qui in monumento sunt audient vocem filii dei etc. Quantum ad primum dicitur. (Expectantes etc.) Contra illos qui ponunt finem hominis in actu virtutum in hac vita. Sed hoc non est verum: quod si sobrie et pie et iuste viuamus adhuc sumus expectantes. Job. 7. et 14. Sicut mercenarius dies eius. Esa. 30. Beati omnes qui expectant eum. Et id dicitur. Expectantes beatam spem quod potest intelligi dupliciter. Vel quod est spes de beatitudine. Vel quod expectatio facit ipsos beatos. Quantum ad secundum dicitur. (Et aduentum etc.) scilicet per quem resurgunt corpora nostra. Qui. n. diligit amicum cum desiderio expectat eum. scilicet de timo. 4. Non solum autem mihi: sed et his qui diligunt aduentum eius. Luce. 12. Vos filii hominum expectatis dominum suum. Et dicitur. (Aduentum glorie) quod primum fuit humilitatis. p. phil. 2. Humiliauit semetipsum etc. Math. 23. Discite a

me: quod mitis sum et humilis corde. Et ille erit glorie: quod sua diuinitas omnibus innotescet. Luc. 21. Et tunc videbitur filium hominis venientem in nubibus cum potestate magna et maiestate. Et dicitur (Magni dei.) Harrius qui dixit filium non equalem patri. Et bene magnus: quod dicitur Ro. 9. Qui est super omnia deus benedictus in secula. p. Jo. vlt. Ut simus in vobis filio eius etc. Itaque est saluator. p. timo. z. Hoc. n. bonum est et acceptum coram saluatore nostro deo: quod omnes homines vult saluos fieri etc. Quia ad hoc venit et bene portat nomen eius. Mat. 1. Ipse. n. saluum faciet populum suum a peccatis eorum. Et addit christi. s. quod est vnctus in quo intelligitur vnio diuinitatis ad humanitatem. Alii. n. dicunt vnictus: sed non ita quod habeat essentiam diuinitatis eis vnictam: sed quod participat eius aliquid: sed christo est vnita diuinitas. ps. Vnxit te deus deus tuus etc. Deinde cum dicitur. (Qui dedit etc.) Ostendit operationem gratie. Et per ostendit beneficium gratie passionis eius. Secundo passionis fructus ibi. (Ut nos redimeret etc.) Dicitur ergo dico quod est noster saluator: et quod: quod dedit se etc. Ephe. 5. Ambulate in dilectione: sicut et christus dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam deo etc. Fructus eius est liberatio et sanctificatio. Liberatio cum dicitur. (Ut nos redimeret ab omni iniquitate.) Jo. 8. Qui facit peccatum suum est peccati. Primus. n. homo ex peccato suo redactus est in fuitute peccati: ex qua fuitute inclinabat ad aliud peccatum: sed christus satisfecit per suam passionem. Et id sumus redempti a fuitute. Esa. 43. Noli timere: quod redemi te etc. Et non solum ab originali: sed ab omnibus que sua voluntate supradidit. Sanctificatio in bono ponit cum dicitur. (Ut mundaret etc.) id est vt sanctificaret populum: sic. s. vt essemus populus eius. i. ei consecratus. Qui aliquando non populus eius: nunc autem populus eius etc. Osee. 1. et Ro. 9. Acceptabile. s. deo per rectam fidem et intentionem. Prover. 14. Acceptus est regi mister intelligens. Vel acceptabile. i. peculiariter. Deu. 7. Te elegit dominus deus tuus vt sis ei populus peculiaris etc. Sed oportet et quod extra sint opera bona. Unde dicitur. (Sectatores bonorum operum.) Ro. 13. Bonum fac et habebis laudem ex illa. Galath. 6. Bonum autem facientes non deficiamus.

Deinde cum dicitur. (Nec loquere etc.) Inducit eum ad predicationem gratie. Et circa hoc duo facit. Quod primo hortatur eum ad predicandum. Secundo instruit predicandi modum ibi. (Cum ois etc.) dicitur ergo. Loquere. spectantia ad credenda. exhortare ad agenda. p. thes. 2. Exhortatio nostra non de errore: neque de immunditia: neque in dolo etc. Argue male agentes. p. timo. 5. Peccatares coram omnibus argue etc. Et hoc omnino imperio. i. cum auctoritate: quod loquitur vt instrumentum vel minister dei. Et id cum fiducia diuine auctoritatis. Est tamen loquendum in exhortatione quibus cum peccato considerando infirmitatem propriam. puer. 18. Cum obsecrationibus loquitur pauper. Quibus cum ipso considerando auctoritatem committas. scilicet cor. vlt. An experimetur quibus ei? qui in me loquitur christus. Vel cum mansuetudine ad bonos: cum austeritate ad obstinatos: his autem moneri vt cum impio arguat: quod nalliter fuit mitis. p. Timo. 4. Nemo adolescentiam tuam crenet.

C API.

III.

Bomone illos principibus et potentibus subditos esse: dicto obedire: ad omne opus bonum paratos esse. Meminez blasphemare: non litigiosos esse: sed modestos: omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines. Erasmus enim aliquando et nos infipientes et increduli: errantes: seruientes desiderijs et voluptatibus varijs: in malitia et inuidia agentes: odibiles: odientes inuicem. Cuius autem benignitas: et humanitas apparuit sal-

Quid sit Pietas.

uatoris nostri dei: nō ex operibus iusticie que fecimus nos: sed s̄m misericordiam suam saluos nos fecit per lauacrum regenerationis ⁊ renouationis spiritus sancti: quē effudit in nos abunde per iesum christum saluatorem nostrum: vt iustificati gratia ipsi heredes simus s̄m spem vite eterne. Fidelis sermo est: Et d̄ his volo te confirmare vt curent bonis operibus p̄esse qui credunt deo. Hec sunt bona ⁊ vtilia hominibus

Supra apl's posuit particulares admonitiones p̄tinentes ad singulos status: hic ponit generales ad oēs. Et p̄mo ponit ipsas. Sc̄do rōnez ipsaz ibi. (Eram^o rē.) Tertio inducit titū ad vtrozūq; p̄dicationē ibi. (Et d̄ his volo te rē.) Circa p̄mū duo facit: qz p̄mo monet oēs qualr se habeant ad supiores. Sc̄do quō ad equales ibi. (Neminē blasphemare rē.) Itē p̄ma in duas: qz p̄mo oñdit qz supioribus debēt subditi reuerentiā subiectiōis. Sc̄do obediētiā iussiois ibi. (Dico obedire rē.) Dicit ḡ dixi de quo moncas p̄dictos: s̄z admone illos. i. oēs. p̄ncipibus. i. maioribus. s̄. regibus ⁊ h̄s: ⁊ p̄tātib^o. i. alyis officialib^o rē. i. p̄. z. Subiecti estote omni humane creature pp̄ deuz sine regi tan qz p̄cellēt: siue ducibus tā qz ab eo missis rē. Ro. 13. Ois aia p̄tātib^o sublimiorib^o subdita sit. Et hec monitio necessaria ē p̄ ad tollēduz errozē circa iudeos qz dicūt nō eē obediēdu mādati hoīum. Sc̄do vt nullaz ingrudinē facerēt in ecclesia. Tertio tenent ad obediētiā iussiois. Deb. vlt. Obedite p̄positis vestris ⁊ subiacete eis rē. Et dicit. Dicto. i. ad solū verbū p̄sidis. i. Reg. 15. Melior ē. n. obedientia qz victime rē. sc̄de thes. 3. Si qz nō obediērit v̄bo n̄fo p̄ eplam hunc notate rē. Nō solū aut ē necessaria p̄p̄tudo: s̄z discretio. Vñ dicit: ad oē opus bonū: aliogn nō esset obediēdu. Tūc. n. magis deo obediēdu ē: quo maior ē. Act. 4. Si iustū est i conspectu dei vos potius audire qz deū iudicate. Unde milites nō tenentur obedire in bello iniusto.

Deinde cū dicit. (Neminē rē.) Oñdiē qualr se habeant equales. Et primo quo ad vitationē mali. Sc̄do quo ad operationē boni ibi. (Sed modestos rē.) Monet at eos sp̄aliter de v̄bis: qz i p̄mittua ecclesia pauci peccabāt factis. Verbis aut aliqs peccat p̄mo p̄sonā eius si ei impropria inferat. Unde dicit. (Neminē blasphemare.) S̄z d̄: qz blasphemā ē relatio criminis i deū. Non ḡ est blasphemā in p̄ximū. R̄ndeo in q̄tum dilectio p̄ximi refert in dilectionē dei: ⁊ honoz p̄ximi i honozem dei: sic ⁊ eius improprietū ē in deū. Summū ḡ hic blasphemare p̄ qualibet maledictioē occulta v̄l manifesta. sc̄de p̄. z. Sectas nō metuūt intrudere: blasphemantes. Sc̄do qz peccat p̄tra res exteriores. Et iō dicit. (Nō litigiosos eē.) Ubi ē sciēdu qz tria sunt genera hoīum. Quidam eoz sunt virtuosī ⁊ duo vitiosī. Quidā. n. oibus verbis auditis in nullo p̄stant: ⁊ hi sunt adulatoroz. Et qz daz omni v̄bo resistūt: ⁊ hi litigiosi sunt. Cōtra hos loquitur hic. Jo d̄ sc̄de Tit. z. Seruū aut dñi nō opz litigare: s̄z māsuētū eē ad oēs rē. p̄ouer. 20. Donoz ē homini qz se separat a p̄tentionibus rē. S̄z mediū tenēs vt qñq; delectet verbis: qñq; p̄ristet ē virtuosus. sc̄de cor. z. Si p̄ristanti vos in epistola non me penitet rē.

Deinde cū dicit. (S̄z modestos rē.) Oñdit quō se habeant in operatōe boni ⁊ primo in exterioribus actibus dicēs. (S̄z modestos rē.) Est aut modestia virt^o p̄ quas aliqs in oibus exterioribus modū tenet: vt nō offendat cuiuscūq; aspectū. p̄bil. 4. Modestia vestra nota sit oib^o

hōib^o rē. p̄uer. 22. S̄inis modestie timoz dñi diuitie gloria ⁊ vita rē. Quāto aut qz ē impetuosior in interiorib^o affectibus: tāto refrenat difficilior ē in exteriorib^o. Talis aut ē inter oēs affectus ire. Et iō p̄ hoc ponit māsuētudinē qz moderat passiones ire. Vñ dicit. Dem māsuētudinē ostēdētes ad oēs homines. Mat. ii. Discite a me qz mitis sum ⁊ humilis corde rē. Jac. i. In mansuetudine suscipite insitū verbū qd pōt saluare animas vestras.

Deinde cum dicit. (Eramus. n. ⁊ nos rē.) Assignat rationē p̄dictoz ⁊ maxime huius vltimi. s̄. qz sint māsuēt. Possent. n. dicere: quō erimus māsuēt ad ifideles: quō ad malos? Nō enī hoc possum^o. R̄ndet. p̄sidera te q̄lis fueris. Et iō p̄ irā optimū remediū ē recogitatio fragilitatis p̄prie. Et iō p̄mo ponit statū eoz p̄terituz. Sc̄do oñdit vnde venerūt ad statū p̄fectiōis ibi. (Cū aut benignitas rē.) Itē p̄mo ponit defectus p̄tinetes ad intellectū. Sc̄do ad effectū ibi. (Seruētēs rē.) Intellect^o aut pōt dupliciter deficere. Vcl qz deficit a v̄a cognitiōe sic p̄ ignorantia negatiōis. Vcl qz incidit in opinionē falsā. Vcl aut in rebus diuis dupliciter aliqz p̄cipiūt. Quidaz. n. solū p̄ fidē: qdā p̄ gustādo p̄ lumē sapiētie p̄ aptā aliqz cognitiōē. Vñ q̄tū ad z^m dicit. (Eram^o ifipiētēs.) i. p̄ uati ista sapiētia. Luc. 21. Dabo vobis os ⁊ sapiētiam rē. Quātū ad p̄mū dicit. (Increduli.) i. infideles. Ezech. 2. Increduli ⁊ subuersores sunt tecū rē. S̄z erram^o icidētes i p̄rias opinionē. Vñ dicit. (Errātes.) i. falsum p̄ vō tenētes. Esa. 19. Errare fecerūt egyptū i oī ope suo rē.

Deinde ponit ea qz p̄tinet ad corruptionē affectus: et p̄mo q̄tū ad se. Sc̄do q̄tū ad alios ibi. (In malicia rē.) Affectus aut hoīs tūc est rectus qñ fuit rōni ⁊ v̄tū licitū delectationibus s̄m rōem. Vñ ḡ nō segtū rōnem: s̄z sua desideria tūc corūpūt. Vñ dicit. (Seruētēs desiderys ⁊ voluptatib^o v̄arys.) Voluptates respiciūt peccata delectationū carnaliū: vt sūt luxuria ⁊ gula. Desideria v̄o q̄libet alia vitia vt sūt ābitio ⁊ auaritia ⁊ h̄s. Eccl. 18. Post p̄cupias tuas n̄ eas ⁊ voluptate tua auertere rē. Ro. 6. Nō regnet p̄ctm̄ i v̄fo mortali corpore vt obediāt p̄cupiscētys ei^o. z. Ti. 3. Voluptatū amatōes magl qz dei rē.

Deinde cū dicit. (In malicia rē.) Ponit peccata i ordīne ad alios. Et p̄mo maliciā qz est volūtas nocēdi alteri. Effectus. n. denominat a fine. Qui ḡtendit inferre malū d̄r maliciosus. Jac. i. Propter qd abyciētes oēm imūdiciā ⁊ abūdātiā malicie rē. Sc̄do ponit inuidiā qz dolet d̄ p̄ximi bono sicut malicia ifert malū. p̄uer. 14. Putredos ossium inuidia. Tertio ponit odiū. Vñ dicit. Odibiles. s̄. vel deo p̄ hoc qz faciūt p̄ctm̄. Sap. 14. Similiter at sunt odio deo impius ⁊ impietas ei^o. Ro. i. Detractozes deo odibiles rē. Vcl p̄ximo qñ faciunt illud vñ p̄xim^o eos odio h̄re d̄beat. Et addit odiētes inuicē. q. d. Et nos ēt odiēbam^o alios. i. Jo. 3. Qui odit fr̄z suū homicida ē.

Deinde cū dicit. (Cū aut benignitas rē.) Oñdit statū salutis n̄re cuius ordinē ⁊ p̄cessum p̄mo describit. Sc̄do p̄firmat dictū ibi. (Fidelis s̄mo rē.) Circa p̄muz q̄tuoz facit: qz p̄mo oñdit cām salutis. Sc̄do rōnez saluādi ibi. (Nō ex operib^o iusticie rē.) Tertio modū ei^o ibi. (Per lauacrū rē.) Quarto finē ibi. (Ut iustificati rē.) Cā aut n̄re salutis ē charitas dei. Ephe. z. Deus aut qd diues ē in misericordia pp̄ nimā charitatē suā qua dilexit nos rē. Dāc charitatē describit p̄rio q̄tū ad affectū. Sc̄do q̄tū ad effectū. Interior charitatis affectus designat i benignitate qz d̄r bona igneitas. Ignis aut significat amozes. Cañ. 8. Lāpades eius lāpades ignis atqz flāmaz. Benignitas ḡ ē amor interior profundens bona ad exteriora. Dec ab eterno fuit i deo: qz amor eius ē cā oīuz. Joel. z. Benignus ⁊ misericors ē rē. s̄z hoc qñq; nōn apparebat.

Esā. 63. Ubi nunc zelus tuus et fortitudo tua multitudo viscerum tuorum et miserationum tuarum super me continuerunt se. **C**um effectum appuit quod designat cum dicit. Humanitas quod dupliciter potest intelligi: vel secundum quod significat humanam naturam. q. d. Appuit benignitas et humanitas quando deus ex benignitate est homo factus. Phil. 2. Habitu inuentus ut homo. ps. Benedices corone anni benignitatis tue etc. Uel secundum quod designat virtutem que consistit in exteriori subiectione in defectibus aliorum. Ubi humanum esse est descendere. Act. 17. Barbari autem presertim non modicam humanitatem nobis. Sic deus condescendit nostris defectibus. ps. Ipse cogitauit signum tuum. Et saluatoris: quod ut dicit. ps. Salus autem iustorum a domino etc. **C**um dicit. (Non ex operibus etc.) ponit rationes salutandi. Et primo excludit rationem presumptam. et ostendit rationem veram. Ratio presumpta est quod pro merito nostra sumus saluari: quod excludit cuius dicit. (Non ex operibus etc.) Ro. 11. Relige super electionem gratie dei saluare facte sunt etc. Deut. 9. Non pro iusticiis tuas et egresses cordis tui ingredieris ut possideas terram eorum etc. Sed ratio vera est sola miserationis dei. Ubi dicit. Sed super suam etc. Tref. 3. Misericordie domini quod non sumus sumpti. Luc. 1. Et misericordia eius a progenie in progenies etc. **C**um Modus salutis adipiscende est per baptismum quem primo proponit. Secundo effectum eius. Tertio causam. Dicit quod per lauacrum. i. saluati sumus per ablutionem spirituales. Eph. 5. Munda est lauacro aque in verbo vite etc. Zach. 13. Erit fons patens domui dauid et habitantibus hierusalem in ablutione peccatorum et menstruate etc. **C**um Quarta ad effectum eius sciendum est quod homo indigebat duobus in statu peccati: scilicet quod peccatus est per christum. scilicet participatione diuine nature: et deo participatione vetustatis. Erat. n. separatus a deo. Esa. 59. Iniquitates vestre diuiserunt iter vos et deum vestrum: et peccata vestra absconderunt faciem eius a vobis ne exaudiret etc. Et Baruch. 3. Inuenerasti in terra aliena. Sed primum persegmur per christum. scilicet participatione nature diuine. **C**um Pe. i. Ut per efficiamur sortem diuine nature etc. Sed noua natura non accipit nisi per generationem. Sed tamen hec natura ita datur quod et remanet natura: ita supradicta. Jo. 3. Quia vos nasci de nouo. Et id est de generatione. Jac. 1. Uoluntarie genuit nos verbo veritatis sue etc. Hoc est per christum deponit vetustatem reparat ad integritatem nature: et hoc vocat renouationem. Ephe. 4. Renouamini spiritu mentis vestre etc. **C**um Sed quod est causa huius effectus ut cor abluat. Hec virtus est a sancta et diuina trinitate. Mat. 28. In nomine patris et filii et spiritus sancti etc. Ubi et christo baptizato per in voce filius in carne: spiritus sanctus in colube specie apparuerunt. Et id dicit. (Spiritus sanctus). i. quam spiritus sanctus facit etc. ps. Emitte spiritus tuum etc. Itaque est regeneratio per spiritum. Gal. 4. Misit deus spiritus filii sui in corda vestra clamante abba pater etc. Ro. 8. Non accepistis spiritum seruitutis iteque in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater. Sed hunc spiritum dat deus pater quem effudit abunde ut designet copiam gratie in baptismo vni fit plena peccatorum remissio. Joel. 2. Effundat spiritum meum super semetipsum etc. Et per diuersa dona gratiarum. Ia. 1. Qui dat omnibus affluenter et non improperat et dabit ei. Hoc est datur per christum iesum. Jo. 16. Paraclitum quem ego mittam vobis etc. In christo. n. duas naturas inuenimus: et ad utramque pertinet quod christus deus spiritus sanctus. Quatuor quidem ad diuinam: quod est verbum ex quo simul et a patre procedit amor. Amor autem in nobis procedit ex acceptione cordis cuius acceptio est verbum: quantum vero ad humanam: quod christus accepit summam plenitudinem eius: ita quod per eius ad omnes derivat. Jo. 1. Plenus gratie et veritatis. Et paulo post. Et de plenitudine omnes nos accepimus gratiam per gratiam. Et capitulo tertio. Non enim ad mensuram dat deus spiritus etc. Et id est baptizamus et alia sacramenta non habent efficaciam nisi ex virtute humanitatis et passionis christi.

Cum Deinde cum dicit. (Ut iustificati etc.) ponitur finis salutis nostre que est participatio vite eterne. Ubi dicit (Verdes) Idem autem est iustificati vel quod prius dixerat regenerati. In iustificatione ipsi sunt duo termini. scilicet a quo est remissio culpe: et hec est renouatio: et ad quem: que est infusio gratie: et hoc ad regenerationem pertinet. Dicit ergo. Iohannes verbum caro factum est ut iustificati. i. renouati per gratiam: quod iustificatio non fit sine gratia. Sed nunquam deus posset remittere culpam sine gratie infusione: Ut quod sic: quod a principio poterat constituisse hominem esse sine gratia et culpa. Ratione dicendum est quod aliud est de homine quod nunquam offendit: quod sic potest esse sine gratia et sine culpa: et aliud est de homine quod iam peccauit: quod non potest esse quod odia vel diligat: et si a deo diligitur: quod diligit: et si diligitur: quod potest ei gratia: quod sine gratia non diligit: et quod est per hoc efficiantur heredes. per Pet. i. Vereditate incorruptibile et incontaminata et imarcescibile seruatam in celis in vobis etc. Et hoc vite eterne. ps. Quiesce ceciderunt mihi in preclarum etc. Sed quod heredes super spes: quod iam nobis iest spes huius vite. Ro. 5. Gloriamur in spe et gloria filiorum dei.

Cum Deinde cum dicit. (Fidelis sermo etc.) probat dicta de salute nostra et spe. Quasi dicat. Hoc dictum est fidele. Apoc. ultimo. Hec verba fidelissima et vera sunt.

Cum Deinde cum dicit. (Et de his volo etc.) mandat hoc predicari. Et primo ponit preceptum. Secundo rationem assignat ibi. (Hec sunt etc.) Dicit ergo. Et de his. scilicet quod ad dei beneficia reprehensionem peccatorum: documenta fidei et morum volo te confirmare. scilicet alios. Job. 4. Vacillantes confirmauerunt sermones tui etc. Act. 15. Et confirmauerunt eos. Et ratio huius est ut curat etc. quod potest intelligi de platis. Quasi. d. Uolo quod firmes viatores. i. platos ut ipsi curat posse his quod credunt deo. scilicet fidelibus in bonis operibus. per Pet. 2. Et bonis operibus vos considerantes glorificet deum etc. Mat. 5. Ut videant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum etc. Hec verba sunt bona: quod de bonitate dei. Mat. 23. Bonum homo de bono thesauro profert bona. Utilia. Esa. 48. Ego dominus deus tuus doces te utilia.

Lectio.

II.

Tulas autem questionum et genealogias et tentiones et pugnas legis deuita. Sunt enim inutiles et vane.

Hereticum hominem post unam et secundam correptionem deuita: sciens quod subuersus est qui eiusmodi est: et delinquit cum sit proprio iudicio condemnatus. Cum misero ad te arthemam aut tybicum festina ad me venire nicopolim. Ibi enim statui byemare. Veniam legisperitum et apollo sollicitate premitte: ut nihil illis desit: Biscant autem et vestri bonis operibus preesse ad usus necessarios ut non sint infructuosi. Salutant te qui mecum sunt omnes. Saluta eos qui nos amant in fide. Gratia dei cum omnibus vobis Amen.

Cum Supra apostolus docuit Titum quia ad instructionem populi proponat: nunc ostendit quod vitet in doctrina. Et primo facit hoc. Secundo scribit quodam familiaria ibi. (Lum misero etc.) Itaque prima in duas: quod primo ostendit quod vitet inutile et aliena dogmata. Secundo quod vitet hereticos ibi. (Hereticum etc.) Circa primum duo facit: quod primo ostendit quod sunt vitanda in sua doctrina. Secundo rationem assignat ibi. (Sunt. n. etc.) **C**um Notandum est autem circa primum quod ad eum quod profert doctrinam alicuius scientie primo pertinet ut satisfaciatur quoniam quod mouet in illa. Secundo ut per se aliqua tractet. Tertio ut disputet cum resistentibus. Et quarto quod doceat quod circa ea sit vitandum. In alijs autem sciens

tyis nullus sapiens cuilibet qñi rñdet: s; tm̄ ad eas q̄ pri-
nent ad suā sciētā. Ita doctor veritatis non d; cuilibet
q̄stioni rñdere. Stulticia enī sapiētē opponit. Dec autē
doctrina ē sapiētē. Deut. 4. Dec. n. sapiētia v̄ra ⁊ itelle-
ctus corā pplis rē. Quēstioēs ḡ aduersantes intētioib⁹
doctrinē isti⁹ stulte sunt: aduersant autē ei illa q̄ sunt indi-
sciplinabilia. Job. 34. Job autē stulte locut⁹ ē: et v̄ba illi⁹
nō sonāt disciplinā rē. Itē qñ manifestū pponit: vt dubiū
s. q̄cūq; d; aliq; p se tenere i sciētā. Et hec sūt q̄ spectāt
ad instructionē fidei ⁊ eruditionē moꝝ: et q̄dā sunt q̄ d; vi-
tare. Un̄ dicit (Genealogias.) Pponunt. n. genealogie
i scripturis pp mysteria ⁊ pp intellectū historialē. In re-
sistēdo ipugnātib⁹ d; vitare p̄tentiōēs ⁊ pugnas. Qñ. n.
ē disputatio ad inq̄sitionē veritatis ē laudabile: s; qñ est
ad oñdēdū qd sit tenēdū ⁊ qd vitādū: tales sunt vitāde.
puer. 20. Non o; hōi q̄ sepat se a p̄tentiōib⁹ rē. z. Ti. z.
Noli v̄bis p̄tendere. Pugne legis sunt q̄ nō ex vitio dispu-
tātiū: s; q̄ oriunt̄ ex p̄tēte i scriptura vel rōibus d̄rys.
S; nūqd h; semp sunt vitāde: Dicēdū ē i scriptura sa-
cra fm̄ veritatē nihil ē d̄riū. S; si aliqd appet d̄riū: Ul-
tē q; nō intelligit. Vel q; corrupta sunt vitio scriptoꝝ: qd
p; spāliter i numeris ⁊ genealogys. Et h̄ iō q; determia-
ri nō p̄nt vult q; vitent. Et hoc iō q; inutiles sunt. Et do-
ctor ad duo itendere d; s. ad vtilitatē et ad veritatē. p.
uer. 8. Veritatē meditatib⁹ guttur meū rē. Esa. 48. Ego
dñs de⁹ tuus docēs te vtilia. Non ē ḡ itromittēdū se de
inutilib⁹ et q̄ nō h̄nt solidā veritatē. Scire. n. singularia
vt sūt genealogie n̄ ē ad p̄fectōēs itellectus nec ad istru-
ctioē moꝝ nec fidei. Et sūt vane: q; n̄ h̄nt solidā vitatē.
Deinde cū dicit. (Hereticū rē.) Qñdit q; sunt vitādi i
ter hoies: et p̄mo oñdit q; heretici. Sc̄do oñdit rōēs hui⁹
ibi. (Sciēs q; rē.) Dicit ḡ hereticū hoiem rē. Ubi notā:
dū ē qd faciat eē hereticū: et accipiēda ē p̄ma rō hui⁹ no-
minis hereticus. Nō. n. v̄r a diuisiōe: s; ab electiōe vt di-
cit hieronymus. In greco. n. heresis d̄r electio. Un̄ here-
ticus. i. electinus q̄si p̄tinaciter adherēs secte alia: quā
eligit. Un̄ sciēdū ē q; ois hereticus ē errās: ⁊ nō ecōuer-
so pp duo: p̄mo ex p̄te m̄ae circa quā errat: puta si nō
ē circa finē vite humane: vel circa id qd ad fidē p̄tinet et
bonos mores. Talis. n. sic errās nō ē hereticus. Si v̄o er-
raret circa ea q̄ sunt ad finē vite humane semp ē hereti-
cus. Et dico finē vite humane: q; apud antiq̄s erāt secte
ponētes diuersum finē fidei: vt p; de stoycis et epicuris.
Et sic si aliq; diceret deū nō eē trinū ⁊ vnū et fornicatio-
nē nō eē peccatū ē hereticus. Sc̄do ex p̄te electiōis:
q; eligēs si nō ē p̄tinax. s; ē parat⁹ corrigi. s; ecclesie d̄ter-
minationē: et sic nō ē ex malicia: s; ex ignorātia nō ē he-
reticus. Dūc ḡ deuota pp periculū. z. Ti. z. Sermo eoz
vt cācer serpit. Itē nec aliq; cōicet peccat⁹ eoz nevidea-
tur eis p̄sentire. z. Jo. ca. vnico. Si q; venerit ad vos et
h̄c doctrinā nō afferit rē. Itē pp penā. Numeri. 16. Re-
cedite a tabernaculis hoīm impioꝝ: et nolite tāgere q̄
ad eos p̄tinēt rē. Vult tm̄ q; moneat: et si nō dimittit tūc
ē hereticus et vitādus. Et dicit post primā et sc̄daz corre-
ptionē. Sic. n. fit i ecclia i excoicatioib⁹. Et rō ē q; erran-
tis numer⁹ ois rei h; p̄ncipiū mediū et finē. Jo accipit vt
sufficiēs ad oia. z. Cor. vl. Ecce iā 3: hoc venio ad vos rē.
Itē pp p̄fectiōēs numeri ternarij. Rō autē deuitatiōis ē:
q; cū errāte agēdū a p̄ncipio vt corrigat. Mat. 9. Nō est
opus valētib⁹ medicus: s; male habētibus rē. Et iō nō ē
dimittēdū quoscūq; videat si curari poterit: s; si nō p̄t sa-
nari rē ē dimittēd⁹. Lu. 19. Ex ore tuo te iudico fne neq;.
Deinde cū dicit. (Lū misero rē.) Scribit qdā familia-
ria. Et p̄mo qdā disponēda circa ipm̄. Sc̄do eplam ter-
minat i salute. Dicit ḡ. (Lū misero rē.) Di duo discipuli

crāt apli. Alios misit: q; volēbat q; titus iret ad euz nec
determinat ei tps: s; locū: eo. n. idiguit i adiutoriiū p̄dica-
tiōis: voluit tm̄ p̄mitti arthemā ⁊ oñdit qd de eis dispo-
nat. Sc̄do obiectioni rñdet ibi. (Discāt autē ⁊ vestri rē.)
Apollo iste de quo Act. 19. erat episcopus corinthioꝝ pp
quoꝝ culpā dimisit eos et iuit eretā ad titū: s; correctis
corinthys aplus reuocat eū. Uocat autē zenā legisperitū:
licet et apollo esset valde doctus: q; in iudaismo habuit
h̄c dignitatē. Rō autē quare istos vult p̄mitti ⁊ nō titū
est: q; titus necessarius erat apud eretā pp episcopatus:
isti autē nō habebāt aliquā curā. Et dicit. vt nihil illis d̄sit.
Quasi dicat. Si nō habes puideāt subditi tui. Et iō sub-
iungit. Sic discant vestri. s. fideles puidere sicut faciūt
iudei. Et dicit vestri. s. subditi discāt excellere iudeos et
alios de asia q; suis p̄dicatoꝝ ⁊ indigētibus puideāt.
Et dicit ad vsus necessarios. i. in casibus necessitatis. p̄
Tim. 6. Habētes alimēta ⁊ qb⁹ tegamur his p̄tēti sim⁹.
Rō autē quare p̄sint: est vt nō sint infructuosi. p̄ co-
rinth. 9. Quis plantat vineā ⁊ de fructu eius nō edit rē.
Populus ergo si est vt vinea domini debet ferre fructū
nō solū spūalem: sed et temporalē vt exinde cultores su-
stentent: alias essent infructuosi. Mat. 7. Omnis arbor
que non facit fructum bonum excidet rē.

Deinde salutāt eos p̄mo ex parte alioꝝ. Sc̄do rogāt q;
salutent alios. Tertio ponit suā. Quātum ad primū di-
cit. Salutant. i. salutem optant. Sc̄do cū dicit. Qui nos
amant. i. in fide christi existentes: q; non est cōuentio fi-
delis cum infideli. z. par. 19. Impio prebes auxilium et
his qui oderunt dominū amicitia iungeris. Vel qui nos
amant in fide. i. fideli affectu. Ecc. 1. 6. Amico fideli nulla
est comparatio rē. (Gratia dei.) s. que est p̄ncipiū ois
bonozum. Ro. 3. Iustificati gratis per gratiam ipsi⁹ rē.
Et dicit vobis: q; non scribit vni propter vtilitatē ipsi⁹
tm̄: sed propter totam ecclesiam. Deo gratias.

Explicit explanatio deuotissima celi doctoris sancti
thome aquinatis ordinis fratruꝝ predicatoruꝝ sup
epistola beatissimi pauli apostoli ad Titum.

Incipit expositio eiusdē angelici doctoris sancti Tho-
me aquinensis ordinis fratrum predicatorum super epi-
stola apostoli pauli ad Philemonem.

Prologus.

Seruus si est tibi fidelis

fit tibi quasi aia tua rē. Ecc. 33. Qñdit sa-
piēs tria circa dñm ⁊ fuus. s. qd regraf
ex parte fui. Itē qualis d; eē affectus dñi
ad fuū. Itē qualis vsus fui. Ex p̄te fui re-
quirīt fidelitas in qua ē bonū fui: q; ⁊ qd est ⁊ oia sua d;
dare dño. Math. 24. Fidelis fu⁹ ⁊ prudēs rē. Et dicit si
ē fidelis: q; fidelitas apud paucos ē. puer. 20. Uix fide-
lē q; inueniet: Talis ḡ fuus d; haberi a dño sicut ami-
cus i affectu. Un̄ dicit. Sit tibi sicut aia tua. Doc. n. ē p;
p̄tū amioꝝ vt eoz aia vna sit i nolēdo ⁊ volēdo. Act.
4. Multitudis credētū erat cor vnū ⁊ aia vna rē. In q̄
dā itelligi q; ē qdā p̄sentus iter dñz ⁊ fuū: q; fuus fidel⁹
trāsīt in amicū. Usus eius ē vt tractet vt frater: nā fra-
ter ē ⁊ q̄tum ad generationē nature: q; eodem actore.
Job. 31. Si p̄temp̄si subire iudiciū euz fuo meo rē. Ma-
lach. 2. Nunqd nō vnus p̄ oīum nostrū: Nunqd nō de⁹
vnus: Et q̄tum ad generationē gratie que ē eadē. Gal.
3. Quicūq; enim in christo baptizati estis xpm̄ induistis:
non est iudeus neq; grecus: non est seru⁹ neq; liber: nō ē
masculus neq; femia: oēs. n. vos vnū estis i xpo iesu.